

Görme Engelli Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Perspektifinden Müzik Yetenek Sınavlarında Erişilebilirlik

Accessibility in Music Aptitude Exams from the Perspective of Visually Impaired Students and Instructors

Sayfa | 990

Gülbahar URHAN , Doktor öğretim üyesi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, gulbaharurhan@mgu.edu.tr

Ali Caner ALPASLAN , Yüksek lisans öğrencisi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, alpaslan.ali@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 10 Şubat 2023
Kabul tarihi - Accepted: 29 Eylül 2023
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2023

Öz. Mesleki anlamda müziğe ilgi duyan görme engelli bireyler, müzik eğitimi veren kurumlarca yapılan yetenek sınavlarında, birtakım problemlerle karşılaşmaktadır. Bu çalışma, 2008-2021 yılları arasında müzik yetenek sınavına giren görme engelli bireylerin görüşleri doğrultusunda sınavlarda yaşanan sorunları ortaya koymayı ve sorunların çözümüne yönelik önerileri görme engelli akademisyenlerin önerilerine dayalı olarak sunmayı amaçlamaktadır. Nitel bir araştırma olan bu çalışma, bir durum çalışmasıdır. Araştırma, 2008-2021 yılları arasında lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde yetenek sınavlarına girmiş 14 görme engelli öğrenci ve 3 görme engelli akademisyen ile yürütülmüştür. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmış, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Görme engelli öğrencilerin müzik yetenek sınavlarına başvuru sürecinde web sayfalarının erişilebilirliği ve kampüse erişim konularında sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Yazılı sınav sürecinde, sınavın görme engellilere uyarlanmış olmaması, diğer öğrencilerle aynı salonda sınava alınmaları, ek süre verilmemesi, teknolojik ekipman sağlanamaması, sınav güvenilirliği, kampüse erişim başlıkları altında çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda yaşanan sorunların kaynağını üniversitelerin web sayfalarının görme engellilerin erişebileceği bir biçimde hazırlanmaması, kampüs yollarının engellilere uygun olarak düzenlenmemesi, öğrencilerin diğer adaylarla aynı salonda sınava alınması, teknolojik araçlar kullanılarak sınavın erişilebilir hale getirilememesi, sınav güvenliğinin sağlanamaması, bazı öğrencilerin kabartma nota bilmemesi, deşifre nota okuma sorusuna yönelik materyal temin edilememesi gibi eksikliklerin oluşturduğu görülmektedir. Sorunların ortadan kaldırılabilmesi için üniversitelerde müzik yetenek sınavı uygulamaları görme engelli adaylar için standardize edilmeli ve yetenek sınavı başvuru kılavuzlarında bu uygulamalar ayrıntılı olarak tanımlanmalıdır. Üniversitelerin uygulamalarda yaşanan aksaklıkları tespit etmek ve ortadan kaldırmak için sınav başvurusu alınan öğrenci adaylarının kullanıcı deneyimlerini ortaya koyacak çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Görme engelli, Müzik Özel Yetenek Sınavı, Erişilebilirlik, Müzik Eğitimi.*

Abstract. The visually impaired who are interested in music professionally encounter some problems during the aptitude tests held by music education institutions. This research aims to reveal the problems experienced during the exams in line with the opinions of the visually impaired individuals who took the music aptitude exam between 2008-2021 and to present the suggestions to solve the problems regarding the suggestions of the visually impaired academicians. This qualitative study is a case study. This study was conducted with 14 visually impaired students who took the aptitude test at undergraduate, master's and doctorate levels at universities providing education in the field of music between 2008-2021, and 3-visually impaired academicians who are still working in the music departments of conservatories and education faculties. Research data were collected with semi-structured interview questions and analyzed using descriptive and content analysis methods. It has been observed that visually impaired students have problems with the accessibility of web pages and access to the campus during the application process for the music talent exams. In order to eliminate the problems, there is a need to standardize the applications to be arranged for the visually impaired candidates who will take the music talent exams, to make detailed definitions in the exam application guides. Universities are required to carry out studies that will reveal the user experiences of the student candidates whose exam applications are received in order to detect and eliminate the malfunctions experienced in the applications.

Keywords: *Visually Impaired, Music Aptitude Exam, Accessibility, Music Education.*

Extended Abstract

Introduction. The visually impaired individuals who are interested in pursuing a professional career in music often face challenges during the aptitude tests organized by music education institutions. These challenges can sometimes instill a fear in visually impaired individuals that they might not have the opportunity to receive professional music education even if they possess musical talent. At times, educators and academics involved in music education also worry that visually impaired individuals might not achieve the same level of success in the field of music as their sighted counterparts. Unfortunately, this concern can lead to serious consequences, such as visually impaired individuals being denied admission to vocational music education institutions. All of these unfavorable outcomes hinder visually impaired individuals from accessing professional music education on an equitable basis and undermine the principle of equal educational opportunity. This study included 14 visually impaired students who participated in aptitude tests at the undergraduate, master's, and doctoral levels in music education institutions between 2008 and 2021, as well as 3 visually impaired academicians who are currently active in the music departments of conservatories and education faculties. The participants were selected using the maximum variation model, which is one of the purposive sampling methods. The aim of this research is to identify the issues faced by visually impaired individuals during music aptitude exams held between 2008 and 2021, based on the perspectives of those who took the exams, and to present solutions to these problems based on the suggestions provided by visually impaired academicians who served as jurors in these exams. With this purpose, the study aims to uncover the challenges encountered by visually impaired candidates during the various stages of music aptitude exams, including the application process, written exams, interviews, and result announcements. It also seeks to shed light on the issues experienced by visually impaired academicians working in the field of music during these talent exams, as well as the implications of accessibility-related problems. This study is expected to serve as a guide in addressing the challenges faced by visually impaired individuals in vocational music education exams, ultimately contributing to the removal of obstacles that prevent these individuals from receiving vocational music education on an equal footing with their peers.

Method. In this qualitative research study, the case study method was selected as the preferred approach. This preference is based on the understanding that a case study facilitates an examination of processes, issues, and programs within an applied field, which can subsequently impact and enhance practices (Merriam & Bass, 2018). This study, aiming to explore the examination experiences of visually impaired instructors who participated as candidates in music aptitude exams, as well as those who were part of the jury in the exam preparation process, and the students who took part as candidates in the aptitude exams, can be categorized as a descriptive research. Research data were collected through semi-structured interview questions and subsequently analyzed using descriptive and content analysis methods. Specific interview questions were tailored for candidates and instructors. The set of questions consisted of three primary inquiries: two questions addressed the challenges encountered by faculty members during their educational experiences related to music aptitude exams, how they addressed these challenges, and their recommendations for resolving these issues. Additionally, there was a question addressing the difficulties faced by the candidates. To enhance the validity of the research, efforts were made to provide comprehensive data from the interviews. The research

Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2), 990-1013.*

DOI. 10.51460/baebd.1249791

questions were developed in line with the main themes extracted from the literature review, thus establishing a framework for the descriptive analysis. To further bolster the internal validity of the gathered data, two researchers independently coded the audio recordings of the interview process. External validity was ensured by detailing stages such as participant selection, the interview process, interview methodology, and data analysis. This comprehensive approach supports the research's credibility and generalizability.

Sayfa | 993

Results. It has been observed that visually impaired students encounter accessibility issues with web pages and face challenges in accessing campus facilities during the application process for music aptitude exams. During the written examination phase, it was determined that participants faced various difficulties including: lack of exam adaptation for the visually impaired, being seated in the same examination hall with sighted students, insufficient extra time allocation, absence of necessary technological equipment, concerns about exam reliability, and obstacles related to campus accessibility. Additionally, participants expressed challenges experienced in reading visual notes during the oral examination. Further observations indicate that visually impaired students encounter obstacles in accessing their exam results due to the inaccessibility of the online result explanation system. Moreover, exam results in ink-printed format are displayed on the institution's doors.

Discussion and Conclusion. It was observed that all student participants in the study encountered accessibility issues during various years in the entrance exams of music departments and in exams from different faculties. These problems stem from deficiencies such as university web pages not being designed with accessibility for the visually impaired, lack of suitable transportation arrangements to the campus for disabled individuals, students being placed in the same exam halls as other candidates, inability to make the exam accessible through technological means, uncertainty regarding the reliability of the exam, some students' unfamiliarity with braille notation, and insufficient provision of materials for reading visual notes. To address the experienced challenges, it was concluded that effective and comprehensive education on independent mobility should be provided to visually impaired candidates until they reach higher education, public spaces need to adhere to accessibility standards, university web pages should be developed in compliance with accessibility standards, visually impaired candidates should be allocated ample additional time by conducting exams in separate halls from other candidates, exams should be recorded using cameras, computer-based exams should be conducted for visually impaired individuals who are proficient in using computers, audio versions of questions like form and maqam analysis should be provided in addition to Braille printing, solfeggio questions requiring deciphering should be predetermined and Braille versions of transcription questions should be prepared in advance and handed to visually impaired candidates on the exam day.

Giriş

Görme engelli bireyler, görme duyuları ile algılayamadıkları verileri dokunma, işitme ve koklama duyuları ile algırlar. Görme engelli bireyler arasında müziğin oldukça popüler bir sanat alanı olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, müziğin icrası ve değerlendirmesi yönleriyle işitme duyusuna odaklanan bir sanat dalı olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Müzik alanında yetenekli olmanın, görme engelli bireylerin işitme duyusunu geliştirmek zorunda olmaları ile doğrudan ilişkili olduğunu söylemek kesin olmasa da Türk sanat dünyasında Âşık Veysel Şatıroğlu gibi halk müziği ozanı ve hafız Kani Karaca gibi tanınmış isimler bu görüşü destekleyen örnekler olarak gösterilebilir. Günümüzde, ülkemizde yetişen değerli sanatçılar ve müzik alanında eğitim veren öğretim üyeleri, farklı kurumların farklı kademelerinde görev yapmaktadır.

Birleşmiş Milletler, engellilerin refahını ve gelişimini desteklemek amacıyla 8 temel alan belirlemiştir. Bu alanlar eğitim, istihdam, gelir sağlama, sosyal güvence, aile yaşamı ve bireysel entegrasyon, kültür, eğlence-spor, din ve erişilebilirliktir (Aysoy, 2004). Erişilebilirlik, genel anlamda, toplum içindeki tüm birey ve grupların eğitim, sağlık, istihdam gibi temel haklar ve hizmetlerden eşit ve özgür bir şekilde yararlanmalarını sağlamayı ve bu yolla onları yaşamın tüm alanlarına entegre etmeyi amaçlayan bir kavramdır. Günümüzde erişilebilirlik terimi, "engelli bireylerin fiziksel çevre ve aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel çevrelere erişimini sağlama, bu çevrelerde sunulan hizmetlerden yararlanma ve bu çevrelere katkıda bulunma yeteneklerine sahip olmayı" ifade eder hale gelmiştir (Çağlar, 2012).

5378 numaralı engelliler kanununda engelli birey; doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi olarak tanımlanmaktadır. Aynı kanunun 13. maddesinde - Engellilerin yeteneklerine göre mesleğini seçme ve bu alanda eğitim alma hakkının bireylere sunulması beklenen temel haklar arasında yer aldığı ve kanunun 15. maddesinde de Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanacağı, engellilerin yeteneklerine göre mesleğini seçme ve bu alanda eğitim alma hakkının kısıtlanamayacağı ifadesi yer almaktadır.¹

Eğitimde Görme Engelliler Derneği tarafından 2018-2021 yılları arasında görme engelli bireylerin erişilebilir nota ihtiyacına çözüm bulmak amacıyla yürütülen proje raporunda Türkiye genelinde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 60 görme engelli müzik öğretmeninin görev yaptığı ve yükseköğretim seviyesinde müzik eğitimine devam etmekte olan toplam 41 öğrenci bulunduğu rapor

¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050707-2.htm>

edilmiştir.² Konservatuarların ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Güzel Sanatlar Liselerinin müzik bölümlerinde öğrenim gören görme engelli öğrenci sayısı da her geçen gün artmaktadır.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumlar; lise düzeyinde başlayan güzel sanatlar liseleri müzik bölümleri, eğitim fakültelerine bağlı olarak 4 yıl eğitim veren müzik eğitimi lisans programları ve enstitülere bağlı olarak yüksek lisans ve/veya doktora eğitimi veren müzik eğitimi lisansüstü programlarıdır. Öğrenciler ortaokuldan liseye geçerken Lise Giriş Sınavı (LGS), lisans eğitimi için Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS) ve lisansüstü eğitim için Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES) gibi girilmesi gereken sınavlara ilişkin puanlar ile bir önceki eğitim kurumundaki başarı ortalamalarına ek olarak müzik eğitimi özel yetenek sınavına tabi tutulmaktadır. Müzik eğitimine devam edebilmek için öğrencilerin girdiği yetenek sınavları genellikle bireylerin müzikal yetenek ve davranışlarını kapsayan başlıca duyuşsal, devinışsel ve bilişsel özellikleri ölçmek amacı ile yapılan sınavlardır ve müziksel işitme, müziksel okuma-yazma ve müziksel söyleme-çalma gibi davranışların düzeylerinin test edilmesi şeklinde gerçekleştirilir (Tarman, 2006). Varış ve Hekim (2017) çalışmalarında özel gereksinimli bireylerin, konservatuarlar, Güzel Sanatlar Liseleri, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Bölümleri gibi mesleki müzik eğitimi kurumlarına girişlerinde müziksel nitelikleri ne kadar iyi olursa olsun yetersizlikleri nedeniyle beklentileri karşılamayacaklarının düşünüldüğünü belirtmişlerdir.

08/02/2018 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında alınan karar ile özel yetenek sınavı ile öğrenci alan programlar için geçerli olmak üzere her bir programın kontenjanının %10'unun engelli öğrencilere ayrılması ve kontenjanı 10'un altında olan programlar için başvuru olması durumunda kılavuzda yayımlanan kontenjana ek olarak 1 engelli öğrenci kontenjanı ayrılabilmesi ile engelli adaylara yerleştirme konusunda kolaylık sağlanmıştır (YÖK, 2018). Bu karar, Ünal ve Gençöz (2018) tarafından da desteklenmiş olup, engelliliğin sadece bireyin bedensel veya zihinsel farklılıklarından kaynaklanmadığı, aksine toplumun engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmemesinden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Bu yaklaşım, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 24. maddesi tarafından da desteklenmektedir, zira bu madde, engelli bireylerin eğitime tam ve eşit katılımlarını kolaylaştırmayı ve yaşam becerilerini öğrenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda Avrupa İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (AİHS, 1950) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi (UNTC, 1994) bireylerin gereksinimlerine uygun bireysel eğitim programlarının savunucusudur. Ayrıca, 8 Mart 2022 tarihinde yayınlanan yönetmelikle engelli bireylere yönelik sınav uygulamaları ve sağlık şartları açıkça tanımlanarak, standart uygulamaların yapılabilmesi için önemli bir adım atılmıştır. Bu gelişmeler, engelli bireylerin toplumun eşit üyeleri olarak eğitime erişebilmelerini hedeflemektedir (YÖK, 2022).

Erişilebilirlikle ilgili bazı temel standartlar belirlenmiş ve yasal düzenlemelere dahil edilmiş olsa da erişilebilirlikte gerçekleşmesi istenen ve yapılan arasında önemli farklar bulunmaktadır (Bektaş ve Develi., 2020). Yukarıdaki kanun maddeleri ve araştırmacıların görüşleri dikkate alındığında görme engelli bireylerin engelleri sebebiyle oluşan sınırlılıklarından kaynaklı bazı problemler yaşamaları ve bu problemlerin çözülmesi için çeşitli yöntemlere ihtiyaç duymaları oldukça doğaldır (Yüksel ve Pirigon, 2013). Ermiş ve Kapçak (2022) Türkiye'de müzik eğitimi alanında görme engelli öğrenci ve öğretmenlere yönelik yapılan akademik çalışmaların, bir tanesi bilimsel araştırma projesi olmak üzere 15 olduğunu, Topaloğlu'da (2023) aynı konulu çalışmasında 16 akademik yayına ulaştığını rapor

² eged.org/muzikzirve

etmiştir. Bu iki makalede de son yıllarda müzik eğitimi alanında görme engellilerle ilgili yapılan çalışmaların arttığı görülmekte olup, görme engelli öğrencilerin müzik eğitiminin tüm aşamalarında karşılaştıkları erişilebilirlik sorunlarının tespit edilmesi, çözüm yollarının geliştirilmesi ve uygulamaların standartlaşması açısından akademik çalışmaların artması büyük bir öneme sahiptir.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında bu çalışmada müzik yetenek sınavına giren görme engelli öğrenciler ve akademisyenler ile görüşmeler yapılarak müzik yetenek sınav sürecinde karşılaşılan problemlerin tespit edilmesi ve soruna yönelik önerilerinin alınarak raporlaştırılmasının gelecek yıllarda planlanacak müzik yetenek sınavı süreçlerine olumlu yönde katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

1. Müzik yetenek sınavına giren görme engelli öğrencilerin ve öğretim elemanlarının müzik yetenek sınavlarının (başvuru, yazılı sınav, mülakat ve sonuç açıklama sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Görme engelli öğretim elemanlarının ve öğrencilerin müzik yetenek sınavlarında yaşanan erişilebilirlik sorunlarına yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu nitel araştırma çalışmasında, vaka (durum) çalışma yöntemi tercih edilmiştir. Bu tercihin temel nedeni, uygulamalı bir alanın süreçlerini, sorunlarını ve programlarını inceleyerek anlayabilmenin mümkün olmasıdır. Bu da seçilen vaka çalışmasının uygulamayı etkileyebileceği hatta geliştirebileceği fikrine dayandığı içindir (Merriam ve Bass, 2018). Çalışma, müzik yetenek sınavlarına başvuran görme engelli öğrencilerin ve öğretim elemanlarının sınav deneyimlerini araştırmayı ve sorunlara ilişkin önerilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma bu yönüyle betimsel bir araştırmadır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Temaların yorumlanması ilişkilendirilmesi ve araştırmacının yorumlamasına bağlıdır (Baltacı, 2019).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 2008-2021 yılları arasında müzik eğitimi veren üniversitelerde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde yetenek sınavına giren toplamda 13görme engelli öğrenci ve biri Eğitim fakültesi diğer ikisi ise konservatuarda öğretim elemanı olan, biri az gören, diğer ikisi de görmeyen 3 görme engelli öğretim elemanından oluşmuştur. Sivil toplum kuruluşları aynı alanda benzer problemleri yaşayan kişilerin bir araya gelmesi için yardımcı kuruluşlar olarak görev yapmaktadır. Bu araştırmada araştırmacının çalışma grubunun belirlenmesi, belirlenen kişilerle ön görüşme yapılması ve kişilerden onamlarının alınması Eğitimde Görme Engelliler Derneği aracılığıyla

gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların gizliliğini ve kişisel haklarını korumak amacıyla, isimlerine, kurumlarına ve diğer özel bilgilere yer verilmemiştir. Araştırmanın katılımcıları, farklı eğitim programları ve görme engeli düzeylerine sahip bireylerden oluşmaktadır. Bu çeşitlilik göz önünde bulundurularak, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitleme modeline uygun bir çalışma grubuna sahip olduğu söylenebilir.

Katılımcılardan elde edilen verilere dayanarak, öğrenci ve öğretim elemanlarının kişisel özellikleri Tablo 1 ve Tablo 2'de özetlenmiştir. Bu tablolarda, araştırmanın odaklandığı öğretim elemanlarının ve öğrencilerin demografik özellikleri bulunmaktadır.

Tablo 1.

Öğrencilerin Demografik Tablosu

Öğrenci	Yetenek sınavına girdiği kurum	Sınav Girdiği Kurum Sayısı	Sınav düzeyi	Sınav yılı
Ö.1	Müzik Öğretmenliği Programı	1	Yüksek lisans	2016
Ö.2	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	2	Yüksek lisans	2021
Ö.3	Müzik Öğretmenliği Programı	2	Yüksek lisans	2008/2009/2021
Ö.4	Müzik Öğretmenliği Programı	1	Lisans	
Ö.5	Türk Müziği Konservatuvarı	2	Lisans	2013
Ö.6	Müzik Öğretmenliği Programı	2	Lisans	2015
Ö.7	Müzik Öğretmenliği Programı	1	Lisans	2018
Ö.8	Müzik Öğretmenliği Programı	1	Lisans	2018
Ö.9	Müzik Öğretmenliği Programı	2	Lisans	2013
Ö.10	Müzik Öğretmenliği Programı	2	Lisans	2017
Ö.11	Müzik Öğretmenliği Programı / Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	2	Lisans	2020
Ö.12	Müzik Öğretmenliği Programı	1	Yüksek lisans	2016
Ö.13	Müzik Öğretmenliği Programı	1	Doktora	2021

Tablo 2.

Öğretim Elemanlarının Demografik Tablosu

Öğretim elemanı	Unvan	Çalıştığı Kurum
Öğr.1	Öğretim Görevlisi	Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü
Öğr.2	Dr. Öğretim üyesi	Devlet konservatuvarı Müzik Bölümü
Öğr.3	Prof. Dr. Öğretim üyesi	Devlet konservatuvarı Müzik Bölümü

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada katılımcıların görüşlerinin alınarak derinlemesine bilgilere ulaşılması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sabit seçenekli cevaplamanın yanında belli bir alanda derinlemesine inceleme yapılmasını da sağlar (Büyüköztürk vd., 2016). Görüşme soruları öğretim elemanlarının ve öğrencilerin öğrenim

Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2)*, 990-1013.

DOI. 10.51460/baebd.1249791

hayatlarında müzik yetenek sınavlarında deneyimledikleri problemlerin tespitine yönelik bir soru ve problemlerin çözümü için neler yapıldığına ve sorunların çözümüne yönelik önerilerini ortaya koydukları bir soru olmak üzere toplam iki sorudan oluşmuştur. Görüşme soruları hazırlandıktan sonra eğitim bilimleri ve müzik eğitimi alanından olmak üzere iki uzmanın görüşü alınmıştır. Uzmanların görüşleri ile sorular şekillendirilmiş ve oluşturulduğu şekli ile bir öğrenci ve bir öğretim elemanı ile pilot bir görüşme yapılmıştır. Uygulama sonucunda sorular daha anlaşılır bir şekilde biçimlendirilmiş ve yapılacak görüşmelerin Google meet ortamında ve ortalama 40 dakika olması gerektiğine karar verilmiştir. Katılımcı olan 3 öğretim elemanı ve 13 öğrencinin onam formlarının alınmasından sonra tek tek görüşülerek görüşme gün ve saati belirlenmiştir. Google meet ortamında yapılan 40 dakikalık bireysel görüşmelerden elde edilen sesli görüşmeler kaydedilmiştir. Kayıt altına alınan görüşmeler olduğu gibi yazıya dökülmüştür. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Bu analiz yönteminde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu aşamada katılımcıların görüşlerini eksiksiz yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılarda öğrenci yanıtları Ö.1, Ö.2 Öğretim elemanlarının yanıtları da Öğr.1, Öğr.2 şeklinde kodlanmıştır.

Verilerin içerik analizi edilme aşaması verilerin kodlanması, varsa yeni temaların bulunması veya kodların önceden belirlenen temalar altında düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması sırası takip edilerek tamamlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Kodlama aşamasında yanıtlar tek tek incelenerek araştırmacı tarafından belirlenen temalara örnek teşkil edebilecek ifadeler seçilmiştir. Bu veriler doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir. Verilerin güvenilirliğinin sağlanması açısından katılımcıların ifadeleri belirlenen temalara göre iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış, kategorilere ayrılmış ve karşılaştırılarak görüş birliğine varılmıştır. Elde edilen ifadelere dayalı olarak oluşturulan kategori ve kodların bir bütün halinde sunulması amacıyla tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolarda her temaya ilişkin bulunan kodlar frekans (f) olarak belirtilmiştir. Bu kod, tema ve kategorilerin hangi görüşlerden oluştuğunun açıkça gösterilmesi amacıyla katılımcıların doğrudan ifadelerine tablonun altında yer verilmiştir. Bulgular bölümünde katılımcıların ifadelerine dayalı olarak oluşturulan tema, kategori ve kodlara ilişkin veriler sunulurken, önce bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiş ve duruma ilişkin bilgiler ortaya konulduktan sonra yorumlama yoluna gidilmiştir.

Bu araştırmanın geçerliliği görüşmelerden elde edilen verilerin ayrıntılı rapor edilmesi ile sağlanmaya çalışılmıştır. İç geçerlilik için araştırma soruları oluşturulurken alan yazın gözden geçirilerek ana temalar belirlenmiş ve bu temalara yönelik sorular seçilmiştir. Böylece betimsel analiz yapılırken kavramlarla ilgili kapsam belirlenmiştir. Katılımcılardan alınan verilerin iç geçerliliğini sağlamak için de görüşme sürecinin ses kaydı iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanarak incelenmiştir. Dış geçerliliği sağlamak için araştırma sürecini oluşturan katılımcıların belirlenmesi, görüşme şekli, görüşmelerin yapılması ve veri analizi gibi aşamalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Güvenirlik hesaplamaları için araştırmacılar tarafından görüş birliğine varılan kod sayısının toplam uzlaşılan ve uzlaşılamayan kod sayısına bölünmesiyle kodlayıcılar arası güvenilirlik oranı Miles ve Huberman'ın güvenilirlik formülü ile hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği güvenilirlik formülü şöyledir; güvenilirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100. Görüş birliği ve görüş ayrılığı oluşturan konular belirlendikten sonra yapılan hesaplamalar sonucu araştırmanın güvenilirliği %82 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'ın yöntemine göre sonucun %80 çıkması söz konusu araştırma için güvenilir kabul

edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu hesaplama göre araştırma güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 08.12.2021 tarihli, 59749768-050.01.04-9363 sayılı belge alınmıştır.

Bulgular

Görme Engelli Öğretim Elemanı ve Öğrencilerin Müzik Yetenek Sınavı Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde görme engelli öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar, sınav başvurusu, yazılı sınav, sözlü sınav, mülakat ve sonuç açıklama süreçleri halinde ele alınarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.

Görme engelli Öğrencilerin Müzik Yetenek Sınavı Başvuru Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Başvuru Süreci	Online	Web erişilebilirliği	7
		Dosya yükleme	
		Destek ve yardım	
	Yüz yüze	Kampüse erişim	1
Toplam			8

Tablo 3'te öğrencilerin görüşleri incelendiğinde başvuru süreci ile ilgili belirlenmiş tema altında çevrimiçi başvuru ve yüz yüze başvuru olmak üzere iki kategori oluştuğu görülmektedir. 13 katılımcıdan görüş bildiren 10 öğrenci çevrimiçi başvuru yaptığını belirtmiş ve 7'si online başvuruda sorun yaşadığını dile getirmiştir.

Temaya ilişkin yaşanan ilk problem online başvurudur ve bu tema altında 3 kod ortaya çıkmıştır. Bunlar web erişimi, dosya yükleme ve destek olarak belirlenmiştir. Buna ilişkin öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

Ö.4: “Formları başvuru ekranından doldurmakta sıkıntı yaşadım. Sitenin bölümleri başlıklar ile ayrılmadığından tüm sayfayı baştan aşağı dolaşmak gerekti.”

Ö.5: “Ekran okuyucu bazı sekmeleri okuyor bazılarını okumuyordu. Belge yükleme alanları da erişilebilir değildi. O nedenle hiç uğraşmadan direk başkasına yaptırdım.”

Ö.8: “Fotoğraf yüklerken boyutlamada problem yaşadım.”

Ö.10: “Bir yerde güvenlik kodu uygulaması vardı. Tek başıma yapsaydım bu beni zorlayabilirdi.”

Ö.11: “Yalnızca bir yerde dosya yüklemede sorun yaşadım. Okulu aradığımda dosyayı benim için kendileri yüklediler ve sorunumu çözdüm.”

Ö.3: “Sınava kayıt esnasında uygulanan güvenlik kodu uygulamasına ben de takıldım Otomasyon sistemindeki tüm güvenlik kodları erişilebilir olursa bu sorunlar ortadan kalkacaktır.

Ö.13: “Sınav başvurusunu internetten yaptım. Ancak doğru alacağına güvenemediğim için kardeşime yaptır.

Temaya ilişkin yaşanan ikinci problemin yüz yüze başvuru sürecinde ortaya çıktığı görülmektedir. Tabloda sorun yaşadığını dile getiren öğrenci sayısı 1 (Ö.6.) olarak görünüyorsa da diğer öğrencilerin aileleri ile başvuru yapmış olmaları ve tek başlarına hareket etmeyi tercih etmemeleri sebebiyle bu sorunlarla karşılaşmadıkları düşünülmektedir. Buna ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir.

Ö.6: “Üniversiteye giden yol erişilebilir değildi. Hiçbir araçta sesli durak anonsu yoktu. Şoförler duyarsız davrandılar. Ayağımı basamağa koyar koymaz kapıyı kapatıp hareket ediyorlardı. Kampüs içindeki sarı çizgiler birden kesiliyor veya sizi işaret vermeden merdivenlere götürüyordu.”

Ö.5: “Sınav başvurusu sonrasında bir evrak teslim ettiğimizi hatırlıyorum ancak onu da kardeşimle birlikte giderek teslim ettik.”

Ö.8: “Ulaşım ya da erişim konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamadım. Orada bulunan gören insanlar bana yardımcı oldular.”

Ö.9: “Bağımsız hareket yetimi üniversitede kazandım. Bu nedenle ailemle birlikte gittim. Orada bulunanlar yardım etti. Ailemle gittim.”

Bu soruya ilişkin öğretim üyeleri bir görüş bildirmemiştir. Bu sebeple tabloda öğretim üyelerinin görüşlerine yer verilmemiştir.

Tablo 4.

Görme engelli Öğretim Üyelerinin ve Öğrencilerin Müzik Yetenek Sınavı Yazılı Sınav Sürecinde Yaşadıkları Problemlere İlişkin Görüşleri

	Tema	Kategori	Kod	Frekans
Öğrenci	Yazılı Sınav	Uyarlama sorunu	Kabartma baskı sorunu	6
			İşaretleyici/yazman güvenilirliği	
			Dinleme dosyası oluşturulmaması	
			Ölçme sorularında eşitsizlik	
		Aynı mekânda sınava girme	Ayrımcı tutum ve davranış	3
			Sınav güvenilirliği	
			Teknolojik ekipman sağlanması	
			Ek süre	
Öğretim elemanı	Yazılı sınav	Uyarlama Sorunu	Kabartma baskı sorunu	9

Tablo 4'te yazılı sınav temasının altında 13 öğrenci görüş bildirmiş bu görüşler içinde sorunların uyarlama, aynı mekânda sınava girme kategorileri altında toplandığı görülmüştür. Bu bölümle ilgili tüm katılımcılar görüş bildirmiş sadece 1'i sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Bu kategoriler altında toplanan kodlar uyarlama kategorisi için; kabartma baskı sorunu, işaretleyici/yazman güvenilirliği, dinleme dosyası oluşturulmaması, ölçme sorularında eşitsizlik olduğudur. Aynı mekânda sınava girme kategorisi altında da katılımcıların görüşlerinin ayrımcı tutum ve davranış, ek süre, sınav güvenilirliği, teknolojik donanım sağlayamama kodları altında toplandığı görülmüştür.

Görüş bildiren öğrencilerden Ö.8 kodlu öğrenci sınava girdiği 2018 yılında bir yazılı sınav gerektiren soru sorulmaması sebebiyle bu soru için görüş bildirmemiştir.

2020 ve 2018 yıllarında sınava giren Ö.7 ve Ö.11 kodlu öğrenciler kabartma nota sistemini bilmedikleri için yazılı sınavlara ilişkin karşılaştıkları durumları şu şekilde dile getirmişlerdir:

Ö.7: “Yazılı olarak yalnızca dikte sınavı vardı. Sınav sırasında bölüm başkanlığının talebi ile yazman bir kişi getirildi... Sınava girdiğimde kabartma nota sistemi hakkında bilgim yoktu.”

Ö.11: “Solfejde kabartma nota bilmediğimi söylediğim için bana dikte sormamışlardır.”

Ö.4: “Tartım tekrarı sorusunda bana kabartma olarak verilmediği, yalnızca duyararak ayırt etmem beklendiği için zorlandım”.

Ö.2: “Sınava ayrı bir sınıfta bir araştırma görevlisi eşliğinde girdim. Bana soruları okudu, ben cevapları söyledim o yazdı. Kabartma yazı aracı götürmediğim için cevapları kabartma yazmadım.”

Ö.1: “Makam analizi ve form analizi soruları oluyor. Bu sorular ise görme engelliler için yalnızca dinletilerek gerçekleştiriliyor.”

Ö.12: “Form analizi sorularında ise eseri dinliyoruz, bölümlerini belirliyoruz, bunları işaretleyecek olan araştırma görevlisine söylüyoruz ancak araştırma görevlisinin dikkati zayıf ise, ya da bir an dağılsa dahi bu bölümler kayabiliyor.”

Ö.3: “Son soru form ve armoni analizi idi. Ben bu soruya yalnızca 10 dakika ayırabildim. Ancak gördüm ki 10 dakika, bir sayfalık bir kabartma piyano eserini bile okumak, form ve armonik analizini yapmak için yeterli değilmiş. Bir önceki akademisyenlerle yapılan toplantıda makamsal ve tonal form ve armoni analizlerinde görme engelliler için gerektiği ortak görüşü kabul edilmişti. Kabartma notanın yanında eserin dinletilmemiş olması da benim için olumsuz bir durum oldu. Neden dinletilmediği soruma ise diğer adaylara dinletilmediği için bana da dinletilmediği cevabını aldım. Oysa görme engelli olmayan bir aday bir sayfalık bir esere baktığında eserin bütünü çok kısa bir zamanda görebilecekken görme engelli aday bu imkâna sahip değildir. Bu nedenle yalnızca görme engelli adaylar için bile olsa form ve armoni analizi sorularında kabartma notayla eser kaydının aynı anda verilmesi uygulaması gerçekleştirilebilir.”

Ö.12: “Benim girdiğim yüksek lisans sınavında görme engelli olmayan öğrenciler için bir makam analizi sorusu vardı. Benim için bu soruyu erişilebilir olarak hazırlayıp sormak yerine, makamsal bir dikte daha yazdırmayı tercih ettiler.”

Öğrencilerden Ö.6., Ö.5., Ö.10 görüşlerinde ayrımcı tutum ve davranışa maruz kaldıklarını şu görüşlerle dile getirmişlerdir;

Ö.6: “Salonda herkes yazarken beni tabletin çıkardığı ses duyulmasın diye sahne gibi bir yere oturtular. Diktenin ilk 4 ölçüsünü yazmıştım ki bir kız çıkıp tabletin çıkardığı tıkrılardan rahatsız olduğunu söyledi. Hocalar kulağıma eğilerek arkadaşların dikkatine dağıldığını, sınavlarının sıkıntıya düşebileceğini söyleyerek “sen şimdi dur, herkesin diktesi bitince biz seni farklı bir diktede değerlendireceğiz.” Dediler ve sınavıma ara verildi”

Ö.5: “Kabartma yazı tabletimden çıkan seslerden yanımdaki insanların rahatsız olabileceği endişesi gerilmeme neden oldu. Bu benim performansımı da düşürdü.”

Ö.10: “Tablet kaleminden çıkan sese dair “şunu takırdatmadan yaz” şeklinde uyarıldım.”

Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2), 990-1013.*

DOI. 10.51460/baebd.1249791

Dört öğrenci sınavda ek süre verilmemesi sebebiyle yaşadıkları durumları şöyle dile getirmiştir;

Ö.5. “Ek süre verilebilirdi. Sorulan Türk müziği diktesi çok uzundu. Herkesle birlikte sınava alındığım için yetişemedim. Acele ederek yalnızca yetiştirebildiklerimi yazdım.”

Ö.9. “Yazılı sınav süreci tamamlandıktan sonra yanıma öğretmenler geldi. Onlara yazdıklarımı okudum ve mürekkep yazıya dönüştürdüler. Dönüştürme sonrasında iki kâğıdın karşılaştırılması ya da kontrolü gibi bir uygulama yapılmadı.”

Ö.1. “Tezimle ilgili bir soru ve kompozisyon sorusu vardı. Bu soruları rahatlıkla bilgisayarımla yazarak ayrıca bir dönüştürme işlemine gerek duyulmaksızın herkes tarafından okunabilir şekilde hazırlayabileceken, sınav komisyonu bunu bile yapmama izin vermedi.”

Ö.12. “Teorik sınavlarda kesinlikle bilgisayar kullanamıyoruz, hatta tablet kaleme göre daha hızlı yazmamıza olanak sağlayan kabartma daktilo kullanarak sınava katılmamıza bile izin verilmedi.”

Bu soruya cevap veren üç görme engelli öğretim elemanı hem kendi sınav tecrübelerine hem de mevcut sorunlara yönelik önerilerde bulunmuştur. Görüşülen öğretim elemanlarından ikisi sınavlarda öğrencilerin yaşadığı uyarılama sorununu kendilerinin de yaşadığını ve bu uyarılama sorunun armonik analiz sorularının kendilerine yazdırılması şeklinde yaşandığını belirtmiştir.

Öğr.2: “Bize deşifre solfej sınavlarında kabartma bir nota vermediler, ama biz bir asistan bularak bu soruları yazdık ve deşifre ettik. Ya da armonik analiz söz konusuysa, önce tüm akorları ve şifreleri kabartma olarak yazdım, sonra armonik analizini de kabartma olarak yazdım ve son olarak bir asistana mürekkep yazıya çevirttim.”

Bu konuda görüş bildiren iki öğretim elemanı form ve makam analizi sorularında görme engelli öğrenciye kabartma yazı ile nota sağlanmasının yanı sıra ilgili notanın görme engelli adaya dinletilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Görüşme yapılan öğrencilerden ve öğretim elemanlarından sınavların erişilebilirliğine ilişkin şu görüşler gelmiştir;

Ö.3: “Yüksek lisans giriş sınavına da lisans giriş sınavı gibi kişinin engelli olup olmadığı, engelliyse hangi türde engele ne kadar sahip olduğunu soran bir soru eklenirse, sınav komisyonunun sınavdan önce sınava engelli adayların başvurduğundan haberi olacağını ve bu adaylara yönelik erişilebilirlik tedbirlerini almak için daha fazla zamanı olacağını düşünüyorum.”

Öğr.2: “Gerek Türk müziği gerekse batı müziği ton/makam ve form analizlerinde kabartma nota ile sesli kaydın birlikte verilmesi gerekmektedir. Çünkü her görme engelli öğrenci başlangıç aşamasında kabartma notayı aynı ölçüde okuyamayacağı gibi, öğrencinin yalnızca dinleyerek de bir parçayı analiz etmesini bekleyemeyiz. Zaten bir müzisyenin form analizini yalnızca nota üzerinden değil, dinleyerek de yapabiliyor olması lazım.”

Öğr.1: “Kabartma yazı ile hazırlanan Türk müziği notaları porteye yazılan notalar gibi kolay okunamıyor. Bunun sebebi, Türk müziğindeki komaların kabartma yazıda dört karakterle ifade edilebilir olması. Görme engelli bir akademisyen adayının ya da lisansüstü öğrenci adayının form analizi sınavlarında önünde nota olmalı ama dinlemenin de ön planda olması gerektiği kanaatindeyim.”

Tablo 5.

Öğretim Elemanlarının ve Öğrencilerin Müzik Yetenek Sınavı Sözlü Sınav Sürecinde Yaşadıkları Problemlere İlişkin Görüşler

Sayfa | 1004

	Tema	Kategori	Kod	Frekans
Öğrenci	Sözlü Sınav	Uyarlama Sorunu	Kabartma baskı sorunu	9
			Ölçme sorularında eşitsizlik	
Öğretim elemanı	Sözlü sınav	Uyarlama Sorunu	Kabartma baskı sorunu	2
			Ayrımcı tutum ve davranış	

Tablo 5'te görüşmeye katılan öğretim elemanlarının ve öğrencilerin müzik yetenek sınavı sözlü sınav sürecinde yaşadıkları problemlere ilişkin görüşleri kategoriler ve kodlar başlıkları altında tablolatırılmıştır.

Bu soruya 13 öğrenci yanıt vermiş bu öğrenciler arasında 9'unun uyarlama sorunu yaşadığı ve bu sorunu deşifre sorularında yaşadıkları görülmüştür. Öğrencilerden 4'ü deşifre sorusunun sınav sırasında kendisine yazdırıldığını, 3'ü okuyabileceği şekilde deşifre sorusu materyali hazırlanmadığı için sorunun başka bir soruya dönüştürüldüğünü, 1'i kabartma nota bilmediğini ayrıca kendisine okuyabileceği deşifre materyalinin verilmemesi nedeniyle bu sorudan muaf tutulduğunu, 1'i de kendisine kabartma nota verildiği halde kabartma nota okumayı bilmemesi sebebiyle soruyu yapamadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin bu başlık altındaki görüşleri aşağıda yer almaktadır;

Ö.4: "Deşifre sorusu vardı. Bu aşamada öğretmenim bana iki grup soru olduğunu, bir ya da ikiyi seçmemi istedi. Ben birinci grubu seçtim. Birinci gruptaki tonal, makamsal ezgi tekrarları sorulduktan sonra deşifre aşamasına geldiğimizde bana ikinci grubun ezgi tekrarları deşifre sorusu yerine soruldu. Neden böyle yapıldığını sorduğumda sana uygun deşifre sorusu materyali hazırlayamadığımız için bu şekilde bir uygulama yaptık dendi."

Ö.6: “Deşifre sınavı vardı. Burada soruyu bana yazdırdılar ve ilk okuyuşta ne kadar doğru okuduysam onun üzerinden bir değerlendirme yaptılar.”

Ö.7: “Deşifre solfej sorusu sorulurken ben bu sorudan muaf tutuldum. Sorulsaydı kabartma nota sistemini bilmediğim için yine de yapamayacaktım ancak bana okulda benim okuyabileceğim formatta nota olmadığı için bu sorudan muaf tutulduğum söylendi.”

Ö.5: “Deşifre sınavı vardı. Burada önce bana soruyu kabartma olarak yazdırdılar. Sonra da okumamı istediler. Bana yazdırmak yerine önceden çıktı alıp hazır olarak verebilirlerdi.”

Ö.9: “Deşifre solfej vardı. Deşifre edilecek eseri önce bana kabartma olarak yazdırdılar. Sonra yazdığım parçayı okudum”

Ö.10: “Seçtiğim deşifreyi bana yazdırarak okumam istendi. Ben yazdım, okuyamadım elendim.”

Ö.11: “Deşifre sorusu vardı. Benim önüme kabartma nota koydular fakat ben kabartma nota okumayı bilmediğim için soruyu yapamadım. Bir görme engelli için deşifre sorusunun zor olduğunu düşünüyorum. Başvuran adayların çoğu nota bilmiyor ve sıfırdan başlıyor. Görme engelli de sıfırdan başlayacaksa ona deşifre sorulmamalı.”

Ö.1: “Deşifre solfejin piyano ile çalınması ve bizim duyduğumuz notaları solfej olarak okumamız şeklindedir.... Yüksek lisans sınavımda deşifre solfej sorusunda deşifre edilmesi beklenen eseri bir hocam bana yaparak benden solfej şeklinde okumamı istedi. Üstelik bir la sesi bile vermeden.”

Ö.3: “Deşifre sorusu yerine 3 ve 4 sestten oluşan birkaç akor basıp bunların seslerini söylememi istediler ve deşifre sınavı böylece bitmiş gibi göründü. Ancak sınav salonundan ayrıldıktan, okuldan da ayrılmak üzereyken tekrar çağırıldım, bana deşifre sınavı yerine yaptıkları kulak sınavının içlerine sinmediğini söyleyerek, teorik sınavda sorulan dönem analizi sorusunun başka bir eserle tekrar sorulmasına karar verdiler.”

Görüşü alınan üç öğretim elemanı deşifre sorularında yaşanan uyarılama sorununa şu şekilde değinmiştir:

Öğr.1: “Doktora sınavında deşifre solfej sorusunda mürekkep baskı notalardan sorumlu tutulduğum için bu alanda başarı sağlayamadım.”

Öğr.2: “Bize deşifre solfej sınavlarında kabartma bir nota vermediler, ama biz bir asistan bularak bu soruları yazdık ve deşifre ettik.”

Öğr.3: “10 yıllık konservatuar yaşamım boyunca gördüğüm tüm giriş sınavları çalgı performansına yönelikti. Yalnızca kompozisyon alanında sınava girecek adaylara, belirlenen bir solfej kitabından belli parça aralığı veriliyor ve bu parçalardan biri soruluyor. Ya da deşifre solfej yaptırılıyor. Diğer alanlardaki tüm sınavlar çalgı performans üstüne. Deşifre sınavlarında deşifre edilmesi beklenen notayı önceden hocanın yanına giderek ben yazıyordum, yazdığım bu kâğıt hocada kalıyordu. Sınav sırasında kâğıdı tekrar bana verirdiler, ben de deşifre yapardım.”

Sözlü sınav erişilebilirlik sorunlarına yönelik öğretim elemanlarının önerileri şu şekildedir. Bir öğretim elemanı deşifre sorusunun sınav gününde ancak sınav saatinden önce adaya kabartma olarak yazdırılması, bir öğretim elemanı ise sınav günü sınav saatinden önce adaya kabartma olarak

yazdırılmasından ziyade daha önceden hazırlanarak sınav saatinde adaya kabartma olarak verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Öğr.3: “Deşifre sınavlarında mutlaka deşifresi yapılması beklenen eserin önceden Braille olarak hazırlanarak sınav sırasında adaya verilmesi gerekmektedir. Görme engellilerde anahtar ihtiyacı olmadığından, sol anahtarı dışındaki anahtarlarda deşifre okunması istenirse, hocalara Braille yazıda anahtar kavramı olmadığı da anlatılmalıdır.”

Öğr.2: “Sınav komisyonu tarafından sınav öncesinde sınava katılmayacak bir görme engelliye yazdırması ya da başka bir yolla hazırlaması daha güzel olacaktır.”

Tablo 6.

Görme Engelli Öğrencilerin Müzik Yetenek Sınavı Sonuç Açıklama Sürecinde Yaşadıkları Problemlere İlişkin Görüşler

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Sonuç bilgisi alma	Uyarlama	Site erişimi Mürekkep baskı	3

Tablo 6’da görme engelli öğrencilerin müzik yetenek sınavı sonuç açıklama sürecinde yaşadıkları problemlere ilişkin görüşler kategori ve kodlar altında tablolaştırılarak sunulmuştur.

Bu başlık altında öğrencilerden 3’ü sınav sonuçlarını öğrenmede sorun yaşamıştır. Bu kişilerden 2’si internet sonuç açıklama sisteminin erişilebilir olmaması, 2’si sınav sonuçlarının mürekkep baskı yazılı baskılarının kurum kapısına asılarak duyurulması sebebiyle sınav sonuçlarını öğrenirken yardıma ihtiyaç duyduklarını dile getirmiştir.

Ö.4: “Sonucu takip etmek sitenin kullanışsız olması nedeniyle zor oldu.”

Ö.5: “Bir üniversitenin sınav sonucunu liste halinde kapıya asmışlardı. Kardeşimle gittik baktık. İnternette açıklanan sonuca da web sayfası erişilebilir olmadığı için tek başıma bakamadım.”

Ö.9: “Sonuçlar kapıya liste asılarak ilan edildi.”

Bu bölümle ilgili öğretim elemanlarından herhangi bir görüş gelmediği için tabloda buna yer verilmemiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemi, müzik yetenek sınavı başvuru sürecinde yaşanan sorunlarla ilgilidir ve bu sorunlar öğrencilerin internet sayfası ve kampüs erişimi konularında ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, öğrenciler arasında sadece bir öğrencinin kampüs erişimi ile ilgili sorun yaşadığı belirtilmiştir. Bu durum, son yıllarda kurumların yetenek sınavı başvurularını internet aracılığıyla gerçekleştirme eğilimlerinden kaynaklanmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin dört tanesi ise Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2), 990-1013.*
DOI. 10.51460/baebd.1249791

sınav başvuru sürecini yüz yüze tamamlamıştır. Bu öğrenciler arasında sorun yaşamamış olanlar, genellikle ailelerinin eşliğinde başvuru sürecini tamamlamışlardır. Bu süreçte karşılaşılan sorunlar görme engelli bireyleri sınav başvuru sürecinde dahi ailelerine ya da bir başkasına bağımlı hale getirmektedir.

Sayfa | 1007

Bu sonuç, Eren'in 2021 yılında yaptığı "görme engelli bireylerin müzik eğitimi özel yetenek sınav sürecine ilişkin görüşleri" konulu araştırmanın sonuçlarını da destekleyen niteliktedir. Araştırmada, öğrencilerden biri tarafından sınav merkezine babası ile geldiği ve eğer tek başına gelmeyi deneseydi kampüs erişilebilirliği ile otobüs durağından kampüse kadarki yolların erişilebilirlik standartlarına uygun olarak düzenlenmediği için başarılı olamayacağı görüşü dile getirilmiştir.

İnternet erişimi ile ilgili olarak öğrenciler dosya yükleme sorunu, ekran okuyucunun bazı sekmeleri okuyamaması, formları sayfa içinde dolduramama, güvenlik kodu gibi durumlarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu görüş Eren'in 2021 yılında yaptığı çalışmanın sonuçları ile de örtüşmektedir. Eren araştırma sonucunda, görme engelli bireylerin sınav başvuru portallarının erişilebilirlik standartlarına uygun olmaması, özellikle sayfalarda yer alan güvenlik kodlarının sesli olarak da hazırlanmaması nedeniyle çevrimiçi başvuruda sıkıntı yaşadıklarına dikkat çekmektedir. Görme engelli bireylerin büyük çoğunluğu, ekran okuyucu program desteği ile akıllı telefon ya da bilgisayar teknolojisine erişim sağlayabilmektedir. Kalaç ve ark. (2020) çalışmasında bilişim teknolojilerinin engelli öğrencilerin ve öğretmenlerin fırsat eşitliği çerçevesinde derslere katılımı, ders materyallerine erişimi, bilgiye erişimi, sağlıklı bir şekilde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin yapılabilmesi bağlamında önemli olduğunu belirtmiş ve bilişim teknolojilerinde karşılaşılan en önemli sorunun bu teknolojilerin ve uygulamaların yeterince yaygın ve erişilebilir olmaması olduğuna vurgu yapmıştır. Bu noktadan hareketle, başvuru sürecinin yüz yüze yapılmayarak sürecin internet üzerinden yürütülmesi, görme engelli bireyler için kolaylaştırıcı bir durumdur. Ne var ki, üniversitelerin web sayfalarının erişilebilir olarak hazırlanmıyor oluşu, görme engelli bireylerin bir başkasına ihtiyaç duymaksızın diledikleri yerden sınav başvurularını tamamlayamamalarına neden olmakta ve onları ikinci bir kişinin desteğine bağımlı hale getirmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin elde edilen bulgularda katılımcıların müzik yetenek sınavı yazılı sınav sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin öğrencilerin uyarılama, aynı mekânda sınava girme, ek süre, sınav güvenilirliği, teknolojik donanım sağlanamaması, kampüs erişimi sorunlarını yaşadıkları tespit edilmiştir. Yalçın ve Aslan (2021) görme yetersizliği olan bireylerin eğitim-öğretim faaliyetlerine eşit oranda katılımı sağlamada farklı fakülte ve bölümlerde farklı tedbirlerin alınmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Uyarılama ile ilgili problemlerin form ve makam analizi gerektiren sorularda yaşandığı görülmektedir. Eren'de (2021) bu sonucu destekler biçimde araştırma sonucunda kabartma nota analizi sırasında işitsel desteğe ihtiyacı olduğunun altını çizmiştir.

Aynı mekânda sınava girme ve ek süre probleminin öğrencilerin karşılaştıkları bir diğer problem olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularında adayların gören öğrenciler ile aynı ortamda sınava alındıklarında kabartma yazı tabletinin çıkardığı ses sebebi ile gözetmen veya öğrenci tarafından uyarıldıkları veya sınavlarının durdurulduğu görüşü alınmıştır.

Bu bölümde tespit edilen bir başka sorun da sınav güvenilirliği ile ilgilidir. Sınav kâğıtları kabartma yazıdan mürekkep yazıya çevrilen adaylar ile cevaplarını gören birinin yazıya geçirdiği adaylar, bu kişilerin yazıyı doğru çevirip çevirmediğini kontrol edemediklerini bu sebeple güvensiz olduklarını dile getirmişlerdir.

Sayfa | 1008

Yazılı sınavlara ilişkin görüş bildiren bazı öğrenciler kabartma nota bilmediklerini ifade etmişlerdir. Türk Dil Kurumu'na göre nota, müzik seslerini belirtmeye yarayan işaretlerdir (TDK, <https://sozluk.gov.tr/>). Günümüzde birçok alfabenin Braille alfabesine çevrilmiş versiyonları olduğu gibi, müziğin alfabetesi olan notaların da Braille gösterimleri mevcuttur. Müzik öğretmenlerinin müzik derslerini etkili ve verimli bir şekilde yürütebilmeleri, yeterli ve donanımlı bir müzik bilgisine sahip olmalarına bağlıdır.

Görme engelli öğrencilerde kabartma nota okuma problemi kaynak eksikliğinden de kaynaklanabilmektedir. Bu sadece ülkemizde olan bir sorun değildir. Ball (2017) görme engelli öğrencilerin yükseköğrenim düzeyinde müzik eğitimindeki deneyimlerini incelemek üzere 3 görme engelli öğrenci ile görüşme yaptığı araştırmasında tüm katılımcıların dönüştürülmüş kaynak sıkıntısı yaşadığına değinmiştir.

Öğrencilerin sınavların mülakat aşamasında yaşadığı sorunların tamamının deşifre sınavları sırasında yaşandığı tespit edilmiştir. Yazar'ın (2021) çalışmasında da görme engellilerin yetenek sınavlarında deşifre solfej okuma aşamasında hem görme engelli öğrenciler hem de müzik eğitimcileri açısından sorunlarla karşılaştığı saptanmıştır. Araştırmaya katılan görme engelli öğrenciler, deşifre solfej okuma sorusunun sorulamamasının, üniversiteye derece ile girmelerine engel olduğunu ifade etmiştir. Görüşme yapılan akademisyenler deşifre sınavları sırasında yapılması beklenen deşifrenin adaya sınav gününde yazdırılmasını öğrencinin deşifre sorusundan muaf tutulması ya da sorunun başka bir soru ile değiştirilmesi uygulamalarına göre daha sağlıklı bir uygulama olarak önermiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak görme engelli adayların sınav sonuçlarına bir başkasına bağlı kalmaksızın tek başlarına erişme konusunda da sorun yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunun, internet üzerinden sonuçları açıklayan üniversitelerde sonuç açıklama sistemlerinin görme engelliler için erişilebilir olmaması, sonuçların kapıya asılan listelerle ilan edildiği okullarda ise asılan listelerin mürekkep baskı yazı ile hazırlanmış olması nedeniyle görme engelliler tarafından okunamıyor olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Araştırmanın birinci alt probleminde sınav başvuru sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin “kampüs erişimi” önemli bir sorun olarak rapor edilmiştir. Görme engelli bireylerin, bebeklikten başlayarak yetişkinliğe ve hatta yaşlılığa kadar dışarıdan yardım almadan bağımsız bir şekilde yaşayabilme yetenekleri, büyük ölçüde hareket özgürlükleriyle ilişkilidir. Alışveriş merkezine gitmek, üniversiteye gitmek, bankadan para çekmek gibi günlük ihtiyaçlarını tek başlarına karşılayabilmeleri, bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri için gerekli becerileri kazanmaları anlamına gelir (Arslantekin, Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2), 990-1013.*
DOI. 10.51460/baebd.1249791

2016). Görme yetersizliğinden etkilenmiş bireyler, bağımsız hareket becerilerine sahip olarak yetersizliklerinin üstesinden gelebilirler. Ancak ülkemizde, yönelim ve bağımsız hareket becerilerinin öğretimine yönelik yapılan çalışmalar son derece sınırlıdır (Çotuk ve Arslantekin Altunay, 2017). Görme engelli bireylerin bağımsız hareket yeteneklerini desteklemek amacıyla, üniversitelerin belediyelerle işbirliği yaparak duraklar ile üniversite arasındaki dokunulabilir yüzey çalışmalarını gerçekleştirmesi ve kampüs içindeki erişilebilirlik sorunlarını çözmesi, bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak önerilmektedir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bir diğer problemin internet ortamında gerçekleştirilen sınav başvurularında yaşandığı görülmektedir. Görme engelli adayın bir başkasına ihtiyaç duymadan başvurusunu tamamlayabilmesi engelli bireyin bireysel özgürlüğü ve güvenliği açısından önem taşımaktadır. Başvuruda T.C. kimlik numarası ve nüfus cüzdanı bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişisel bilgilerin girilmesini gerektiren alanlar yer almaktadır. Bu alanlarda görme engelli adayın başka birinden yardım alması veya bu alanı başkasının doldurması, görme engelli adayların paylaşmak istemedikleri kişisel bilgilerinin üçüncü kişiler tarafından elde edilmesine neden olmaktadır. Bu bulgular ışığında üniversitelerin web sayfalarının evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda hazırlanırsa, sorunun ortadan kalkacaktır. Evrensel tasarım, bireylerin fizyolojik özellikleri, yaşları, cinsiyetleri, sosyal statüleri, ekonomik durumları veya eğitim seviyeleri ne olursa olsun, toplum içindeki tüm farklı insan gruplarının ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan ortak tasarımların oluşturulmasını hedefler (Çepehan ve Güller; 2020). North Carolina State Üniversitesi'nde Evrensel Tasarım Merkezi adlı kuruluş, 1997'de herkes için erişilebilir tasarım rehberliği sağlamak amacıyla "evrensel tasarım" kavramı için yedi temel ilke ortaya koymuştur (Sirel ve Sirel, 2017):

- Kullanım kolaylığını eşdeğerlik ilkesiyle sağlama
- Çeşitlilikle kullanım esnekliği sunma
- Anlaşılır ve sadelik ilkesine uygun tasarım oluşturma
- Algılanabilir bilgilerle etkili iletişim prensibini benimseme
- Hatalara karşı hoşgörülü olabilme kabiliyeti
- Fiziksel çaba gereksinimini en aza indirme
- Uygun mekân ve boyutlarla yaklaşım ve kullanım imkânı sunma.

Görme engelli adaylar için internet sayfalarının ekran okuyucuları tarafından rahatça okunabilecek şekilde hazırlanması, erişilebilirliği artıracaktır. Bunun yanı sıra, görme engelli adaylara sınav sonuç bilgilerinin e-posta yoluyla iletilmesi veya iletişim numaraları üzerinden aranarak iletilmesi, erişim sorunlarını gidermek için önerilen bir yöntemdir.

Müzik yetenek sınavlarının yazılı aşamasında form bilgisi ve eser analizi başlıklı sorularda sorun yaşandığı rapor edilmiştir. Gören adaylar için hazırlanan bir sayfalık eserler görmeyen adaylar için kabartma olarak yazıldığında eser birden fazla sayfaya çıkmaktadır. Bu nedenle gören adaylar eserin bütünü bir bakışta inceleyebilirken, görme engelli adaylar eserin bütünü dokunarak algılayamamaktadır. Araştırmanın bulguları ışığında müzik yetenek sınavının bu aşaması için hazırlanacak soruların hem kabartma nota olarak basılması hem de mutlaka dinletilmesi önerilmektedir.

Araştırmada gören adaylarla aynı mekânda sınava alınan görmeyen adayların çeşitli güçlüklerle karşılaştıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Görme Engelli bireylerin de dâhil edildiği değerlendirmeler "kapsayıcı değerlendirme" olarak adlandırılır (Douglas ve ark. 2016; akt. Doğuş ve ark.2020). Kapsayıcı değerlendirme, temel olarak eğitim sistemi içindeki tüm öğrencilerin mümkün olduğunca değerlendirmeye dâhil edilmesini amaçlar. Bu yaklaşımın üç temel özelliği bulunmaktadır: İlk olarak, tüm öğrencilerin değerlendirmeye dâhil edilmesi; ikinci olarak, değerlendirmenin farklı özelliklere sahip öğrenciler için uygun ve erişilebilir olması; üçüncü olarak ise, değerlendirmenin kapsadığı tüm alanları değerlendirme amacına uygun bir şekilde ölçebilmesidir. Kapsayıcı değerlendirmenin doğası, sınava erişim sağlama kadar, sınav öncesinde ve sınav esnasında yapılması gereken çeşitli düzenlemelere bağlıdır. Doğuş ve ark. (2020) çalışmalarında sınavla ilgili bu durumların sınavın ölçme amacıyla ilişkisiz olmasına rağmen öğrencinin sınavdan alacağı puanın önemli düzeyde düşmesine neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu aşamada yaşanan güçlükleri kaldırmak için literatür ışığında (Eren, 2021; Doğuş ve ark., 2020; ÖSYM, 2018e), adayların yalnızca yeterliliklerinin değerlendirilebileceği uygun bir ölçme ortamının yaratılmasının öneminin vurgulanması gerektiği önerilmektedir. Bunun için görmeyen adaylara sınav başvurusunda "ihtiyaç belirleme formu" verilmeli ve sınavda ne tür bir destek istedikleri tespit edilmelidir. Aday mutlaka ayrı bir salonda sınava alınmalı ve adaya ÖSYM (2022) tarafından yayınlanan sınav uygulamaları yönetmeliği dikkate alınarak ek süre tanınmalıdır.

Araştırma bulgularında ortaya çıkan sınav güvenilirliği sorununun görme engellilerin kullandığı destek teknolojilerinin (Hebeci,2017; Eskinazi,2011; Yılmaz,2018; Yazar, 2021; Dumlupınar,2022) görme engellilere uygulanan müzik yetenek sınavlarında kullanılması ile ortadan kaldırılabilirliği düşünülmektedir. Bu teknolojilerle görme engelliler bilgisayar kullanarak düz metin yazıp okuyabilmeyen yanı sıra, notaları da yazıp okuyabilmektedir.

Araştırma sonucunda sınava giren görmeyen adaylar içinde kabartma nota sistemini bilmeyen adaylar olduğu rapor edilmiştir. Öğretim elemanları, görme engelli adayların görme eksikliği veya dönüştürülmüş kaynakların yetersizliği gibi nedenlerle görmeyen adaylardan kabartma nota yazma ve okuma becerilerini beklememektedirler. Bu nedenle sınav materyallerinin dönüştürülmesi gerekliliği de zorunlu görülmemektedir. Hâlbuki literatürde yer alan çalışmalarda da (Pino, 2022; RNIB, 2023) vurguladığı üzere görme engelli öğrencilerin müzik eğitiminde duyumla çalışmanın yanı sıra okumaya da yer verilmesi önem taşımaktadır. Sınavlara katılan görme engelli adayların kabartma nota okuryazarlığı becerilerinin ölçülebilmesi için adaylar mutlaka bu soru tipine de tabi tutulmalıdırlar. Sönmezöz (2014) lisans eğitimi sırasında işitme eğitimi, armoni ve kontrpuan, form bilgisi, solfej, çalgı ve ses eğitimi, koro, eşlik çalma, eğitim müziği besteleme, orkestra gibi konularda müzikal bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere tüm bu sürecin herhangi bir aksaklık yaşanmadan verimli bir şekilde yürütülebilmesi için hem öğretmenlik fakültelerinin müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerinde hem de konservatuvarlarda okuyan öğrencilerinin nota okuma ve yazmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple yetenek sınava giren görmeyen adaylar, kabartma nota bilmemesi sebebiyle deşifre okuma, dikte yazma gibi sorularda başarısız olurlarsa, mürekkep nota sistemini bilmediği için başarı sağlayamayan gören aday ile aynı şekilde değerlendirilmeli, görmeyen adayların mutlaka kabartma nota öğrenmesi sağlanmalıdır.

Araştırmada kabartma baskı almanın da bir sorun olarak ortaya çıktığı görüşü ortaya çıkmıştır. Bu özellikle mülakat aşamasında "deşifre" sorularında ortaya çıkmaktadır. Özer ve Yiğit (2011) Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2), 990-1013.*
DOI. 10.51460/baebd.1249791

deşifreyi; ilk kez karşılaşılan bir notanın önceden hazırlık yapılmaksızın çalınması ya da söylenmesi olarak tanımlar. Bu sebepledeşifre sınav için bir kitabın daha önce belirlenerek adaylara duyurulması, sorunun bu kitap içinden seçilerek okutulması veya adaya yazdırılması gibi uygulamalar ölçme amacını ortadan kaldıracak uygulamalardır.

Sayfa | 1011

Günümüzde birçok ilde üniversiteler bünyesinde ya da çeşitli kamu hizmet noktalarında kabartma baskı cihazı bulunmakta ve ücretsiz çıktı imkânı sağlanmaktadır. Ankara Görme Engelliler ve Teknoloji merkezi³, GETEM⁴ ve EGED⁵ Türkiye'nin her yerinden gelen kabartma baskı taleplerine yardımcı olan kuruluş ve derneklere örnek olarak verilebilir. Deşifre soruları sınavdan önce bu kurumlarla iletişime geçilerek bastırılabilir veya kurumun yakınlarında yaşayan görme engelli bir müzik öğretmeni ya da müzisyenin kurumda görevlendirilmesi ile kabartma olarak yazdırılması sağlanabilir.

Araştırmanın raporlaştırılan görüşlerine dayanılarak, müzik yetenek sınavlarına katılacak olan görme engelli adaylar için düzenlenecek uygulamaların standardize edilmesi ve sınav başvuru kılavuzlarında ayrıntılı tanımlamalar yapılması gerektiği belirgin bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, araştırma görme engelli öğrencilerin müzik eğitiminde karşılaştığı sorunlara akademisyenlerin bakış açısından çözüm önerileri sunulan bir perspektife sahiptir. Bu noktada, gelecekte daha fazla çalışma ve araştırmanın yapılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Görme engelli öğrencilerin müzik eğitiminde karşılaştığı zorlukların daha derinlemesine anlaşılması ve akademisyenlerin katkılarıyla daha etkili çözümler üretilebilmesi için bu alanda daha fazla çalışma yapılması önerilmektedir.

³<https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/engelli-hizmetleri/buyuksehir-belediyesi-gorme-engelliler-egitim-ve-teknoloji-merkezi>

⁴<https://getem.boun.edu.tr/>

⁵<https://www.eged.org/>

Urhan, G. ve Alpaslan, A. C. (2023). Görme engelli öğrenci ve öğretim elemanlarının perspektifinden müzik yetenek sınavlarında erişilebilirlik. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2)*, 990-1013.

DOI. 10.51460/baebd.1249791

Kaynakça

- AİHS. (1950). Avrupa insan hakları evrensel bildirgesi. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf> adresinden 10.08.2023 tarihinde alınmıştır.
- Arslantekin, B. (2016). Görme engelli öğrenciler için yönelim ve bağımsız hareket becerileri değerlendirme aracının geliştirilmesi. [file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/RAPOR_YOBDA%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/RAPOR_YOBDA%20(1).pdf) adresinden 02.07.2023 tarihinde alınmıştır.
- Aysoy, M. (2004), *Avrupa birliği sürecinde özürülüler politikası, (1.Baskı). Açı Kitaplar.*
- Ball, N. J. M. (2017). The experiences of severely visually impaired students in higher music education. *Pedagogical studies Research Seminar*. <https://tinyurl.com/4df6ahbn> adresinden 08.08.2023 tarihinde alınmıştır.
- Bektaş B. ve Develi A. (2020). Engelli bireylerin erişilebilirlik sorunu: destekler, eksiklikler. *Uluslararası sosyal bilimler dergisi*, 4(3). 179-191.
- Çepehan, İ. ve Güller, E. (2020). Evrensel tasarım kapsamında herkes için erişilebilir tasarım. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, "Erişilebilirlik" Özel Sayısı (2), 383-410. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.818236>
- Çağlar, S. (2012). Engellilerin erişilebilirlik hakkı ve Türkiye'de erişilebilirlikleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61(2), 541- 597. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001666
- Çotuk, H. ve Arslantekin Altunay, B. (2017). Görme engellilere kardeş öğretimiyle sunulan elle duvar takibi yaparak yürüme becerisinin eşzamanlı ipucuyla öğretiminin etkililiği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 586-607.
- Dumlupınar, Y. (2022). Sesli teknolojilerin görme engellilerin öğrenme ve öğretme süreçlerine dair ihtiyaçları bakımından yeterliliğinin incelenmesi. *International Academic Social Resources Journal*, 7(44) 1687-1692. <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.66717>
- Doğuş, M., Aslan, C., ve Çakmak, S. (2020). Görme engelli bireylerin merkezi sınav düzenlemelerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 219-247
- Ece, A. S. ve Kaplan, S. (2008). Müziksel algılama (işitme, okuma, yazma) ses ve çalgı yeteneği arasındaki ilişkilerin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 6(1), 285-296.
- Ermış, E. ve Kapçak, Ş. (2022). Türkiye'de müzik eğitimi alanında görme engelli öğrenci ve öğretmenlere yönelik yapılan akademik çalışmaların incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54) 1158-1177. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1125607>
- Eskinazi, S. (2011). *Görme engellilere yönelik bilgisayar eğitimi veren bir web sitesi uygulaması*. [Yüksek lisans tezi/ Beykent Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi/ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=cKyweJE79WB1qAFTOYNauQ&no=JWHQcBBGzL04pmhc-DaTyQ>.
- Hebebcı, M. T. (2017). Görme engelli ve az gören bireyler için geliştirilen donanım ve yazılımlar. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 1 (2), 51-62.
- Kalaç, M. Ö., Telli, G. ve Erönel, Y. (2020). *Covid-19 mücadelesi kapsamında uzaktan eğitim sürecinde engelli öğrencilerin durumu sorunlar ve çözüm önerileri*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları, <http://acikerisim.maltepe.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12415/6911>
- Merriam S. B. ve Bass J. (2018). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (3.Baskı). (Turan, S. ve ark.). Nobel Yayıncılık. (Orijinal eserin basım tarihi 2013, 6. Baskı).
- Miles, Matthew B. ve Huberman A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Sage Publications. <https://vivauniversity.files.wordpress.com/2013/11/milesandhuberman1994.pdf>
- ÖSYM. (2018e). Engel/sağlık sorunu veya özel durumu olan adaylara yapılan sınav uygulamaları. <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/GENEL/Engeliadayraporu09042018.pdf> adresinden 10.08.2023 tarihinde alınmıştır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (2), 990-1013.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (2), 990-1013.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Özer B. ve Yiğit N. (2011). Pişano öğretiminde deşifre becerisinin kazandırılması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (1), 39-49.
- Pino, A. (2022). Facing the challenges of the inclusion of visually impaired students: Music teacher's perceptions. *International Journal of Music Education*, 40(2), 288–300. <https://doi.org/10.1177/02557614211050987>
- RNIB. (2023). Music education. <https://www.rnib.org.uk/living-with-sight-loss/education-and-learning/music-education/> adresinden 13.07.2023 tarihinde alınmıştır.
- Sirel, A., ve Sirel, O. Ü. (2017). *Bedensel engellilerin kent yaşama katılımlında "evrensel tasarım" yaklaşımı*. (Ed.) D.K.Dimitrov, D.Nikolosky, ve Yılmaz R.,IV. *Ibaness Kongreler Serisi*, Bulgaristan.558-569. University of Agribusiness and Rural. https://www.ibaness.org/conferences/russe/ibaness_russe_proceedings_11_01_2018.pdf
- Sönmezöz, F. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının pişano dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*,9(2),1377-78.
- Tarman, S. (2006). *Müzik Eğitiminin Temelleri*. (2.Basım) Müzik Eğitimi Yayınları.
- Topaloğlu, T. (2023). Görme engelli bireylerin müzik eğitimine yönelik yapılan tez çalışmalarının incelenmesi, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 201-219. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1128327>
- UNTC. (1994). Çocuk hakları sözleşmesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>adresinden 08.08.2023 tarihinde alınmıştır.
- Ünal, B. ve Gençöz, T. (2018). Engellilerin bağımsız yaşayabilme ve topluma dâhil olma hakkı: Ayrışma-bireyleşme süreci ve psikolojik iyilik hali. *Türkiye Klinikleri Journal of Psychology – Special Topics*, 3 (1), 42-52.
- Varış, Y. ve Hekim, M. (2017) Özel gereksinimli bireyler ve müzik eğitimi, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-42.
- Yalçın, G. ve Aslan, C. (2021). Görme yetersizliği olan öğrencilerin derslerini yürüten akademisyenlerin karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 18(41), 3262- 3279. <http://doi.org/10.26466/opus.916007>
- Yazar, B. (2021). *Türkiye'deki müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda eğitim alan görme engellilerin müzik eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin eğitimci ve öğrenci görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi/ Gazi Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi/ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Yılmaz Y. (2018). Görme engellilere bilişim teknolojileri öğretimi üzerine durum çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(26), 463 -481.<http://doi.org/10.29329/mjer.2018.172.23>
- YÖK. (2018). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetiştirme-lisans-programları> adresinden 09.08.2023 tarihinde alınmıştır.
- YÖK. (2022). Engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarında ve engelli kontenjanında aranacak sağlık şartlarına dair yönetmelik. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220308-13.htm> adresinden 14.09.2023 tarihinde alınmıştır.